

Activiteitenverslag 2012
Toezicht Financiële Verslaggeving

Januari 2013

Inhoudsopgave

1	Samenvatting	4
2	Bevindingen uit het toezicht op de jaarlijkse financiële verslaggeving	7
3	Overige aandachtspunten bij het opstellen van de financiële verslaggeving 2012	17
4	Wijzigingen in Wet toezicht financiële verslaggeving met ingang van 1 januari 2013	21
5	Overige activiteiten	22
6	Bevindingen toezicht op het algemeen verkrijgbaar stellen en deponeren van (half)jaarlijkse financiële verslaggeving en tussentijdse verklaringen	27
	Bijlage A: Overzichten van toezichtsactiviteiten financiële verslaggeving	28

Autoriteit Financiële Markten

De AFM bevordert eerlijke en transparante financiële markten. Wij zijn de onafhankelijke gedragstoezichthouder op de markten van sparen, lenen, beleggen en verzekeren. De AFM bevordert zorgvuldige financiële dienstverlening aan consumenten en ziet toe op een eerlijke en efficiënte werking van kapitaalmarkten. Ons streven is het vertrouwen van consumenten en bedrijven in de financiële markten te versterken, ook internationaal. Op deze manier draagt de AFM bij aan de welvaart en de economische reputatie van Nederland.

1 Samenvatting

Dit rapport geeft een overzicht van de activiteiten en resultaten van het door de AFM uitgevoerde toezicht op de financiële verslaggeving in 2012. De belangrijkste bevindingen over de financiële verslaggeving 2010 (9 afgeronde onderzoeken) en 2011 (36 afgeronde onderzoeken) zijn:

- **Jaarrekeningen met één of meer materiële fouten gedaald van 50% naar 40%**
- **Vastgoedbeleggingsinstellingen verbeteren transparantie over gehanteerde veronderstellingen**
- **AFM heeft geen mededelingen uitgestuurd over de waardering van vastgoedbeleggingen en de hoogte van bijzondere waardeverminderingen**
- **De belegger lijkt het vastgoed van de meerderheid van de vastgoedbeleggingsinstellingen ultimo 2011 circa 15% lager te waarderen**
- **Beleggers prijzen ook meer waardevermindervers verliezen in op overige activa**
- **Toelichting geeft bij zes ondernemingen onvoldoende informatie over de omstandigheden en gebeurtenissen die hebben geleid tot de bijzondere waardevermindering en de daarbij gehanteerde veronderstellingen**
- **Meer informele werkwijze van de AFM lijkt vruchten af te werpen ten aanzien van toename kwaliteit van de financiële verslaggeving**

Percentage jaarrekeningen met een of meer materiële fouten gedaald

Het percentage jaarrekeningen waarin de AFM materiële fouten ontdekte is, bij een ongeveer gelijkblijvend aantal onderzoeken (45), in 2012 ten opzichte van 2011 gedaald van 50% naar 40%. Ook is het aantal materiële fouten per jaarrekening gedaald: van gemiddeld 2,9 in 2011 naar 1,9 in 2012. Deze ontwikkelingen lijken te duiden op een stapsgewijze verbetering van de kwaliteit van de financiële verslaggeving in Nederland. Verdere verbetering is echter noodzakelijk, omdat 40% van de onderzochte jaarrekeningen nog minimaal één materiële fout bevat. Grotere ondernemingen, waarvan minder jaarrekeningen zijn onderzocht, scoren in het algemeen beter dan kleinere ondernemingen.

Vastgoedbeleggingsinstellingen verbeteren transparantie over gehanteerde veronderstellingen

Positief is dat vastgoedbeleggingsinstellingen hun transparantie over de veronderstellingen die zij hanteren bij het bepalen van de reële waarde van de vastgoedbeleggingen, hebben verbeterd. In het voorgaande jaar, 2011, had de AFM aan vier vastgoedbeleggingsinstellingen nog een mededeling hierover gedaan.

Geen mededelingen uitgestuurd over de waardering van vastgoedbeleggingen en de hoogte van bijzondere waardeverminderingen

Ingeval de AFM in de financiële verslaggeving een of meer materiële fouten ontdekt, doet zij aan de onderneming een mededeling. In een mededeling geeft de AFM aan waarom zij van mening is dat de financiële verslaggeving op een of meer onderdelen niet voldoet aan de verslaggevingsvoorschriften.

De AFM heeft in 2012 geen mededelingen uitgestuurd die betrekking hebben op de waardering van vastgoedbeleggingen en de hoogte van eventuele toegepaste bijzondere waardeverminderingen. Dit betekent niet dat de AFM een positief oordeel heeft over de waardering van de betreffende posten in de jaarrekening. De beperkte bevoegdheden van de AFM in dit toezicht en de grote mate van discretie die in de relevante standaarden en jurisprudentie aan het management wordt gelaten, verhinderen echter veelal nader onderzoek en/of het effectief afdwingen van aanpassingen.

De belegger lijkt het vastgoed van de meerderheid van de vastgoedbeleggingsinstellingen ultimo 2011 circa 15% lager te waarderen

De AFM constateert dat beleggers over de waardering van de vastgoedbeleggingen minder positief lijken te zijn dan het management van de ondernemingen. Zoals de AFM signaleert in het rapport naar aanleiding van het onderzoek over waardering van en toelichtingen op vastgoedbeleggingen, lijkt uit de ratio tussen de beurswaarde van de vastgoedbeleggingsinstellingen en de in de financiële verslaggeving gerapporteerde intrinsieke (vermogens)waarde ultimo 2011 voor de meerderheid van deze instellingen te volgen dat de belegger het vastgoed per saldo circa 15% lager waardeert.

Beleggers prijzen meer waardevermindervers verliezen in op overige activa

In het rapport over 'Bijzondere waardeverminderingen van activa' constateert de AFM dat het opvallend is dat van de 27 ondernemingen die geen materieel waardevermindervers verliezen hebben geboekt, 11 ondernemingen een marktkapitalisatie (beurswaarde) hebben die lager is dan de boekwaarde van de netto-activa. De beleggers lijken in deze gevallen al een waardevermindervers verliezen in te prijzen, terwijl de ondernemingen hiervan de noodzaak (nog) niet (laten) zien.

Toelichting geeft bij zes ondernemingen onvoldoende informatie over de omstandigheden en gebeurtenissen die hebben geleid tot de bijzondere waardevermindering en de daarbij gehanteerde veronderstellingen

Het is teleurstellend dat de AFM bij zes (2011: drie) ondernemingen een gebrek aan transparantie heeft moeten vaststellen over de veronderstellingen die zijn gehanteerd bij de uitvoering van de test op de aanwezigheid van bijzondere waardeverminderingen en/of de resultaten van de uitgevoerde gevoeligheidsanalyse. De AFM had verwacht dat, als gevolg van de aankondiging van het themaonderzoek 'Bijzondere waardeverminderingen van activa' ultimo augustus 2011, alle ondernemingen op dit punt voldoende transparant zouden zijn geweest. IAS 36 'Bijzondere waardeverminderingen' is de enige standaard waarover de AFM meer mededelingen heeft gedaan dan in 2011.

Meer informele werkwijze AFM lijkt vruchten af te werpen ten aanzien van toename kwaliteit van de financiële verslaggeving

In 2012 heeft de AFM de in 2010/2011 ontwikkelde informele werkwijze voortgezet bij zowel de afronding van de uit 2011 overlopende onderzoeken als bij de follow-up onderzoeken en desktopreviews. Op basis van de meer informele afronding en informele contacten neemt de bereidheid van ondernemingen toe om aanpassingen door te voeren, wat de kwaliteit van de financiële verslaggeving doet toenemen zonder formeel-juridische stappen.

Extra aandachtspunten bij opstellen van de financiële verslaggeving 2012

In aanvulling op wat de AFM rapporteert in 'Aandachtspunten voor de financiële verslaggeving 2012' en de in onderdeel 2.2 opgenomen voorbeelden van materiële fouten die de AFM in jaarrekeningen heeft aangetroffen, vraagt de AFM bijzondere aandacht voor de eenmalige crisisheffing als onderdeel van de bestuurdersbeloningen en de hoogte van de disconteringsvoet die wordt gehanteerd bij het berekenen van de pensioenverplichting.

De AFM is internationaal zeer actief

Tot slot kan worden vermeld dat de AFM internationaal actief is geweest, teneinde de kwaliteit van de nieuwe financiële verslaggevingsstandaarden en de internationale consistentie qua handhaving te bevorderen. De invloed vanuit Europa op het toezicht op financiële verslaggeving neemt toe. Zo heeft de European Securities and Markets Authority (ESMA) in samenspraak met nationale toezichthouders gemeenschappelijke prioriteiten geformuleerd voor het toezicht op financiële verslaggeving 2012, welke ook door de AFM zijn onderschreven.

2 Bevindingen uit het toezicht op de jaarlijkse financiële verslaggeving

2.1 Kwantitatieve analyse

40% van de jaarrekeningen bevat één of meer materiële fouten

In 2012 heeft de AFM 45 desktopreviews afgerond. In 40% van de onderzochte jaarrekeningen heeft de AFM een of meer materiële fouten opgemerkt. Deze materiële fouten waren voor de AFM aanleiding om een mededeling al dan niet voorzien van een aanbeveling te doen. In 2011 was dit nog in 50% van de onderzochte jaarrekeningen het geval. Hoewel de AFM het percentage van 40% nog steeds te hoog vindt, lijken deze ontwikkelingen te duiden op een stapsgewijze verbetering van de kwaliteit van de financiële verslaggeving in Nederland. Grotere ondernemingen, waarvan minder jaarrekeningen zijn onderzocht, scoren in het algemeen beter dan kleinere ondernemingen.

In onderdeel 2.2 van dit rapport worden voorbeelden gegeven van materiële fouten die de AFM in een of meer jaarrekeningen heeft aangetroffen en waarover zij een mededeling al dan niet voorzien van een aanbeveling heeft gedaan. Ingeval de AFM in de financiële verslaggeving een of meer materiële fouten ontdekt, doet zij aan de onderneming een mededeling. In een mededeling geeft de AFM aan waarom zij van mening is dat de financiële verslaggeving op een of meer onderdelen niet voldoet aan de verslaggevingsvoorschriften. Tevens vermeldt de AFM dat deze voorschriften in de toekomstige financiële verslaggeving correct moeten worden toegepast.

Aantal IFRS-standaarden waarnaar per mededeling verwezen wordt daalt. Alleen de frequentie van IAS 36 'Bijzondere waardeverminderingen van activa' stijgt fors

Het gemiddeld aantal standaarden dat in één mededeling is opgenomen is gedaald van 2,9 naar 1,9. Voor de meeste standaarden geldt dat het aantal keren dat daarover een mededeling is gedaan is gedaald. Een uitzondering vormt IAS 36 'Bijzondere waardeverminderingen van activa'. Het aantal ondernemingen dat hierover van de AFM een mededeling heeft gekregen is gestegen van drie naar zes. In alle gevallen had de mededeling betrekking op een ontoereikende toelichting over de gehanteerde veronderstellingen. Door een gebrekkige toelichting krijgt de gebruiker van de jaarrekening onvoldoende beeld van de prudentie die is betracht bij het schatten van de realiseerbare waarde¹. De AFM vindt het teleurstellend dat de toelichting op bijzondere waardeverminderingen niet meer aandacht heeft gekregen, temeer daar zij dit punt in augustus 2011 al in het themaonderzoek 'Bijzondere waardeverminderingen van activa' specifiek heeft benadrukt.

¹ Over dit gebrek aan transparantie heeft de AFM op 29 oktober 2012 reeds eerder gerapporteerd. Zie: <http://www.afm.nl/~media/files/fin-verslag/2012/themaonderzoek-bijzondere-waardevermindering-activa.ashx>

Geen mededelingen over de toepassing van IAS 40; de toelichtingen zijn sterk verbeterd

De aankondiging van het themaonderzoek 'Waardering van en toelichting op vastgoedbeleggingen' in september 2011 lijkt zijn uitwerking niet te hebben gemist. Zoals de AFM al op 29 oktober 2012 rapporteerde², zijn de toelichtingen in vergelijking met 2010 verbeterd. In de toelichting op vastgoedwaarderingen worden meer gegevens verstrekt over de waarderingmethodieken en de daaraan ten grondslag liggende veronderstellingen. De meest voorkomende veronderstellingen zijn de verwachte huurinkomsten, de disconteringsvoet en de leegstandsverwachting. Het is positief dat de vastgoedsector de kritiek van de AFM goed heeft opgepakt en de transparantie heeft verhoogd. De AFM heeft in 2012 geen enkele mededeling hoeven doen over de toepassing van IAS 40 'Vastgoedbeleggingen'. In 2011 deed de AFM nog aan vier ondernemingen een mededeling over de toepassing van deze standaard.

Geen mededelingen over waardering van vastgoedbeleggingen en de hoogte van bijzondere waardeverminderingen

De mededelingen met betrekking tot de bijzondere waardeverminderingen en het feit dat de AFM geen mededeling heeft gedaan over de toepassing van IAS 40 'Vastgoedbeleggingen' wil niet zeggen dat zij een positief oordeel heeft over de waardering. De beperkte bevoegdheden van de AFM, die overigens met ingang van 1 januari 2013 zijn verbeterd (zie hiertoe onderdeel 4) en de grote mate van discretie van het management bij de waardering van activa verhinderen echter veelal nader onderzoek en/of effectief afdwingen van aanpassingen.

Maar de belegger lijkt het vastgoed van de meerderheid van de vastgoedbeleggingsinstellingen ultimo 2011 circa 15% lager te waarderen

De ratio tussen de marktwaarde van de onderzochte beleggingsinstellingen en de intrinsieke (vermogens)waarde van het vastgoed, doet de AFM vermoeden dat de belegger het vastgoed van de onderzochte vastgoedbeleggingsinstellingen ultimo 2011 circa 15% lager waardeert.

En waardeverminderingverliezen op overige activa in te prijzen

Ook bij een groot aantal ondernemingen dat onderzocht is in het kader van het themaonderzoek naar bijzondere waardeverminderingen lijken beleggers al een waardeverminderingverlies in te prijzen, terwijl de ondernemingen hiervan de noodzaak (nog) niet (laten) zien.

Aantal opmerkingen over BW2 Titel 9 stijgt

Het aantal ondernemingen dat een mededeling heeft gekregen over de toepassing van Boek 2 Burgerlijk Wetboek (BW) Titel 9 stijgt van vijf naar zes. Aan de zes ondernemingen zijn mededelingen gedaan, op het gebied van de toelichting op de beloningen van bestuurders en commissarissen (4x), het bestuursverslag (1x) en de waardering van een geconsolideerde deelneming in de enkelvoudige jaarrekening (1x).

² <http://www.afm.nl/~media/files/fin-verslag/2012/themaonderzoek-ias40.ashx>

Aantal onderzoeken is ongeveer gelijk aan dat in 2011

Bij het toezicht op de naleving van de verslaggevingsvoorschriften in de jaarlijkse financiële verslaggeving onderscheidt de AFM follow-up onderzoeken en desktopreviews³. In een follow-up onderzoek gaat de AFM na of mededelingen uit het voorgaande jaar zijn opgevolgd en/of toezeggingen door ondernemingen zijn nagekomen. Dat laatste gebeurt indien de AFM informeel contact heeft gehad met de ondernemingen, omdat mogelijk sprake lijkt te zijn van een minder belangrijke onjuistheid in de financiële verslaggeving, die wel verbeterd moet worden in de toekomstige financiële verslaggeving. Ook is het mogelijk dat met het oog op de spoedige publicatie van de jaarlijkse financiële verslaggeving waarin de tekortkoming zichtbaar hersteld wordt een onderzoek informeel wordt afgesloten. Het follow-up onderzoek kan ook samenhangen met een review van de halfjaarlijkse financiële verslaggeving.

In 2012 is de AFM bij 86 (2011: 88) ondernemingen een onderzoek gestart naar de toepassing van de verslaggevingsvoorschriften in de jaarlijkse financiële verslaggeving. Dit betreffen 38 (2011: 41) follow-up onderzoeken en 48 (2011: 47) desktopreviews. De selectie van de 48 ondernemingen waarvan de financiële verslaggeving door de AFM aan een desktopreview is onderworpen, heeft als volgt plaatsgehadt:

- Op basis van de risicoanalyse en rotatie heeft de AFM de jaarlijkse financiële verslaggeving van 38 ondernemingen aan een desktopreview onderworpen.
- De AFM krijgt regelmatig openbare signalen over mogelijke fouten in een jaarrekening. Veelal betreft het jaarrekeningen die al zijn geselecteerd voor een desktopreview. In 2012 heeft de AFM naar aanleiding van openbare signalen van 1 (2011: 4) niet eerder geselecteerde onderneming de jaarlijkse financiële jaarverslaggeving alsnog geselecteerd voor een desktopreview.
- De AFM heeft de financiële verslaggeving van vijf ondernemingen geselecteerd voor een desktopreview, omdat uit de follow-up onderzoeken was gebleken dat de mededelingen niet volledig waren opgevolgd.
- Van vier ondernemingen is de jaarlijkse financiële verslaggeving geselecteerd voor een desktopreview, omdat een quickscan van de financiële verslaggeving 2012 daar aanleiding toe gaf.

In totaal zijn 83 (2011: 85) onderzoeken afgerond. Dit zijn 9 (2010: 6) onderzoeken uit de overloop van 2011, 38 (2010: 41) follow-up onderzoeken, 36 (2011: 34) desktopreviews die op basis van de risicoanalyse, signalen en quickscans zijn geselecteerd.

De opvolging van mededelingen in de financiële verslaggeving 2011 is wederom goed maar niet volledig

Het aantal onderzochte jaarrekeningen waarin de mededelingen in voldoende mate zijn opgevolgd komt uit op 33, ofwel 87% (2011: 35 ofwel 85%). Uiteraard blijft er ruimte voor verdere verbetering.

³ Binnen de desktopreview onderscheidt de AFM volledige en beperkte desktopreviews. In dit rapport worden beide aangeduid als desktopreview.

Aantal verzoeken om nadere toelichting stabiel

In 2012 heeft de AFM 45 (2011: 44) desktopreviews afgerond. In 30 (2011: 28) onderzoeken is aan de ondernemingen een verzoek gedaan om een nadere toelichting over de toepassing van de verslaggevingsvoorschriften⁴.

Minder mededelingen en minder aanbevelingen naar aanleiding van de volledige desktopreview 12 (2011: 6) ondernemingen hebben de twijfel over de juiste toepassing van de verslaggevingsvoorschriften bij de AFM kunnen wegnemen. Aan 18 (2011: 22) ondernemingen heeft de AFM een of meer mededelingen gedaan. In 3 (2011: 4) gevallen zijn deze mededelingen vergezeld van een aanbeveling-b. Hierin wordt de onderneming verzocht om een persbericht algemeen verkrijgbaar te stellen, waarin uiteengezet wordt hoe de financiële verslaggeving er uitgezien zou hebben als de uitgevende instelling de verslaggevingsvoorschriften wel op de juiste wijze zou hebben toegepast. Alle aanbevelingen zijn opgevolgd.

Zowel bij de afronding van de uit het voorgaande jaar overlopende onderzoeken als bij de follow-up onderzoeken en de desktopreviews heeft de AFM ook in 2012 de minder formele werkwijze voortgezet

Evenals in voorgaande jaren is een aantal uit 2011 overlopende onderzoeken beëindigd met afspraken die ondernemingen in acht zullen nemen bij het opstellen van de financiële verslaggeving 2011. Bij de follow-up onderzoeken in 2012 bleek dat, evenals in 2011, de kwaliteit van de financiële verslaggeving is verbeterd, mede doordat afspraken met de onderneming bij het opmaken van de financiële verslaggeving goed zijn nagekomen.

De minder formele werkwijze die de AFM in 2010/2011 heeft ingezet is ook in 2012 regelmatig toegepast. Bij de informele werkwijze neemt de AFM telefonisch of per e-mail contact op met de onderneming ingeval zij, als gevolg van onduidelijkheden, vragen heeft over de financiële verslaggeving. Naar aanleiding van de inhoud van dit informele contact kan de onduidelijkheid zijn opgelost. Soms worden er afspraken gemaakt over aanpassingen in de financiële verslaggeving van het lopende boekjaar. Ook komt het voor dat op basis van de uitleg die de AFM ontvangt, alsnog (formeel) een verzoek om een nadere toelichting wordt gedaan. Uit de reacties van de ondernemingen maakt de AFM op dat deze minder formele werkwijze wordt gewaardeerd. Het aantal formele verzoeken kan hierdoor beperkt worden.

In Bijlage A wordt in tabelvorm een overzicht gegeven van de activiteiten betreffende het toezicht op de naleving van de verslaggevingsvoorschriften. Hierin wordt geen rekening gehouden met verzoeken om nadere toelichtingen en mededelingen die naar aanleiding van de thematische onderzoeken zijn gedaan. Ook zijn de bevindingen uit de informele trajecten hierin niet opgenomen.

⁴ De AFM merkt op dat de onderwerpen waarover vragen zijn gesteld niet afwijken van de onderwerpen waarover de mededelingen (al dan niet voorzien van een aanbeveling) zijn gedaan.

2.2 Voorbeelden van materiële fouten die aanleiding hebben gegeven tot aanbevelingen en mededelingen

In de 'Aandachtspunten financiële verslaggeving 2012'⁵ heeft de AFM haar voorlopige bevindingen uit de desktopreviews en de themaonderzoeken gepubliceerd die zij tot op dat moment heeft opgestart. In aanvulling op deze publicatie wordt in dit onderdeel van het activiteitenverslag kort stilgestaan bij de resultaten van de onderzoeken en ingegaan op de inhoud van de aanbevelingen en mededelingen.

Aanbevelingen

Ingeval de AFM aan de mededeling een aanbeveling toevoegt, is zij van mening dat een juiste toepassing van de verslaggevingsvoorschriften een belangrijk effect heeft op de (toekomstige) financiële verslaggeving van de onderneming. Voor de gebruiker van die financiële verslaggeving is het van belang dat hij onmiddellijk kennis kan nemen van de fout(en) of tekortkoming(en) in de financiële verslaggeving, zodat hij een weloverwogen (beleggings)beslissing kan nemen. Het uitbrengen van een persbericht naar aanleiding van een aanbeveling zorgt voor deze transparantie. Hiermee draagt de aanbeveling bij aan het adequaat functioneren van de kapitaalmarkten en het vertrouwen van beleggers in die markten. De AFM is bij het doen van een aanbeveling van mening dat de grotere transparantie opweegt tegen een eventueel belang van de uitgevende instelling om niet in de openbaarheid te treden. Een aanbeveling kan betrekking hebben op meerdere standaarden.

De aanbevelingen die de AFM in 2012 heeft gedaan hebben betrekking op de navolgende onderwerpen:

- *Boekwaarde financieel instrument 56% te hoog weergegeven*

Een financieel instrument is in de financiële verslaggeving ten onrechte als 'lening en vordering' geclassificeerd, omdat niet wordt voldaan aan de in letter c van IAS 39.9 gestelde voorwaarde c in de definitie van leningen en vorderingen. Om die reden had het financieel instrument als 'beschikbaar voor verkoop' moeten worden aangemerkt. Als gevolg van de onjuiste classificatie is het financieel instrument ten onrechte tegen de geamortiseerde kostprijs gewaardeerd. De waardering had tegen reële waarde moeten geschieden die ultimo 2011 56% (2010: 41%) lager was dan de getoonde geamortiseerde kostprijs. Als gevolg van deze fout is het eigen vermogen ultimo 2011 44% (2010: 32%) te hoog weergegeven.

⁵ <http://www.afm.nl/~media/files/fin-verslag/2012/aandachtspunten.ashx>

- *Geen herstel van een eerdere fout toegepast inzake onjuist verantwoorde vergoeding voor beursnotering*

In de financiële verslaggeving 2010 heeft de onderneming de betaalde vergoeding voor een beursnotering als kosten van uitgifte van aandelen aangemerkt en rechtstreeks ten laste van het eigen vermogen gebracht. De vergoeding die voor een beursnotering wordt betaald, kwalificeert niet als kosten van uitgifte van aandelen en behoort derhalve ten laste van het resultaat te worden gebracht. Bij een juiste verwerking van de vergoeding voor de beursnotering zou het resultaat circa 60% lager uitkomen dan gerapporteerd. De onderneming heeft in de financiële verslaggeving 2011 geen fouterstel toegepast.

- *Ontoereikende toelichting op oorzaken voor negatieve goodwill*

De onderneming verantwoordt in haar resultaat negatieve goodwill die is ontstaan bij de overname van een onderneming. Het aldus verantwoorde bedrag is ruim 2,5 keer zo groot als de gerapporteerde nettowinst. In de jaarrekening heeft de onderneming op basis van IFRS 3.B64(i) toegelicht dat de koopsom van de overgenomen onderneming lager ligt dan de reële waarde van de bij de overname geïdentificeerde activa en verplichtingen, omdat de verkoper al zijn activiteiten wenste te beëindigen in verband met het bereiken van de pensioengerechtigde leeftijd. Tijdens het onderzoek van de AFM bleek dat deze toelichting niet volledig was en dat de negatieve goodwill ook veroorzaakt werd doordat een ten tijde van de transactie aan de onderneming verbonden partij bereid was de overige vennootschappen van de verkoper die een negatief eigen vermogen hadden, over te nemen tegen een bedrag van € 1. Aangezien de verkoper op deze wijze alle door hem gehouden vennootschappen zou kunnen desinvesteren was dit een reden voor de verkoper om in te stemmen met de lagere opbrengst van dit specifieke onderdeel. Ook was de verkoper naar verwachting niet in staat de expansie van buitenlandse activiteiten te realiseren, terwijl bij de waardering van het klantenbestand wel met deze expansie rekening is gehouden.

- *Factorovereenkomst ten onrechte als langlopende verplichting geïdentificeerd*

De onderneming heeft de financiering uit een factorovereenkomst als een langlopende verplichting aangemerkt. De onderneming heeft echter geen onvoorwaardelijk recht om de afwikkeling van de verplichting met minimaal twaalf maanden na de verslagperiode uit te stellen, zoals vereist in IAS 1.69(d). Om die reden had de onderneming de verplichting als kortlopend moeten aanmerken. Als gevolg van deze fout zijn de kortlopende verplichtingen 14% te laag weergegeven.

- *Op aandelen gebaseerde beloningen niet per bestuurder opgenomen in het overzicht van de bestuurdersbeloningen*

In het overzicht met de beloningen per bestuurder ontbreekt de component 'op aandelen gebaseerde beloningen'. Deze beloningscomponent bedraagt per bestuurder tussen de 70 en 80% van het totaal van de gerapporteerde beloningen. In het Activiteitenverslag 2011⁶ heeft de AFM aangegeven, dat zij van mening is dat de op aandelen gebaseerde beloningen ook dienen te worden opgenomen in het overzicht van de bestuurdersbeloningen, dat op basis van artikel 2:383c BW in de jaarrekening moet worden opgenomen.

- *Persbericht uitgebracht, nog voordat de AFM een aanbeveling heeft gedaan, dat ten onrechte geen geconsolideerde jaarrekening is opgesteld.*

Eén onderneming heeft naar aanleiding van het onderzoek, nog voordat de AFM een mededeling voorzien van een aanbeveling heeft kunnen doen, een persbericht uitgebracht waarin zij aangeeft op welke onderdelen de financiële verslaggeving 2011 niet voldoet aan de verslaggevingsvoorschriften. Als gevolg van dit persbericht heeft de AFM de mededeling niet voorzien van een aanbeveling.

De onderneming heeft uitsluitend een enkelvoudige jaarrekening opgesteld en ten onrechte geen geconsolideerde (IFRS-)jaarrekening, omdat zij van mening is dat het belang in de enige dochteronderneming slechts wordt aangehouden met het oogmerk dit belang te vervreemden.

In de toelichting bij de IAS-Verordening en de Vierde en Zevende richtlijn van de Europese Commissie heeft de Europese Commissie in november 2003 echter aangegeven hoe een beursgenoteerde onderneming moet bepalen of zij een geconsolideerde jaarrekening op basis van IFRS moet opstellen. Op basis van nationaal recht zal bepaald moeten worden of sprake is van een consolidatieplicht. Deze consolidatieplicht ligt in Nederland vast in artikel 2:406 BW. Indien er op basis van artikel 2:406 BW sprake is van een consolidatieplicht dient een geconsolideerde jaarrekening op basis van IFRS te worden opgesteld. Vervolgens zal aan de hand van IFRS moeten worden bepaald welke entiteiten tot de consolidatiekring worden gerekend. Deze entiteiten dienen in de consolidatie te worden betrokken. Aangezien het aanhouden van een belang in een dochtermaatschappij met het oogmerk dit belang te vervreemden geen vrijstelling van consolidatie oplevert onder IFRS, had de onderneming een geconsolideerde jaarrekening op basis van IFRS moeten opstellen.

⁶ <http://www.afm.nl/~media/files/fin-verslag/activiteitenverslag-fv-2011.ashx>

Mededelingen

De mededelingen die de AFM aan een zestal ondernemingen heeft gedaan, hebben onder meer betrekking op de navolgende onderwerpen:

- *Toelichting geeft onvoldoende informatie over de omstandigheden en gebeurtenissen die hebben geleid tot de bijzondere waardevermindering evenals over de gehanteerde veronderstellingen*

IAS 36.134 schrijft onder meer voor dat ingeval de realiseerbare waarde van een eenheid (groep eenheden) gebaseerd is op de bedrijfswaarde, de onderneming een beschrijving geeft van de methode van het management om de aan elke belangrijke veronderstellingen toegewezen waarde(n) te bepalen en in hoeverre deze veronderstellingen consistent zijn met externe informatiebronnen en ervaringen uit het verleden.

Meerdere ondernemingen die op een aantal activa met een onbepaalde levensduur bijzondere waardeverminderingen hebben toegepast, vermelden in hun jaarrekening niet welke veronderstellingen zij hebben gehanteerd bij het bepalen van de bedrijfswaarde van deze activa. Hierdoor heeft de gebruiker van de jaarrekening geen adequaat beeld hoe voorzichtig dan wel optimistisch deze onderneming is geweest bij het bepalen van de realiseerbare waarde van deze activa.

IAS 36.130 vereist onder meer dat de gebeurtenissen en omstandigheden die hebben geleid tot de bijzondere waardevermindering in de toelichtingen moeten worden vermeld.

Een onderneming heeft voor twee immateriële vaste activa die enkele jaren geleden verworven waren in een bedrijfsovername een bijzondere waardevermindering verwerkt ter grootte van de volledige boekwaarde, omdat zij geen gebruik meer maakt van deze activa. Uit de jaarrekening blijkt dit helemaal niet, noch dat de betreffende activa volledig zijn afgeschreven. Hierdoor wordt de gebruiker van de jaarrekening relevante informatie onthouden.

Een andere onderneming geeft de hiervoor beschreven informatie wel. Dit doet zij echter op een te geaggregeerd niveau. De onderneming rapporteert de informatie op het niveau waarop zij de gesegmenteerde informatie rapporteert. Dus niet, zoals voorgeschreven, per materieel actief waarvoor een bijzondere waardevermindering is geboekt, dan wel per kasstroomgenererende eenheid (groep van eenheden) waarvan de boekwaarde van goodwill significant is in relatie tot de totale boekwaarde van goodwill. Door het hoge aggregatieniveau gaat veel van de informatiewaarde verloren.

- *Toelichting stelt gebruikers onvoldoende in staat om de risico's uit financiële instrumenten te beoordelen*

IFRS 7.31 eist dat een entiteit informatie verschaft die de gebruikers van haar jaarrekening in staat stelt de aard en omvang van risico's te beoordelen die ontstaan uit financiële instrumenten waaraan de entiteit op de verslagdatum wordt blootgesteld.

Een onderneming vermeldt in de jaarrekening 2011 de met de bank afgesproken ratio's slechts op geconsolideerd niveau, zonder de ratio's van de onderdelen met een zelfstandige financiering te vermelden. Verder vermeldt de jaarrekening dat de (maximale) verhouding leningen/activa mag variëren tussen a% en b% (verschil is 20%) zonder nader in te gaan op de afzonderlijke maximale ratio's die zijn afgesproken met de diverse banken. Tevens kan worden afgeleid dat de ratio van het grootste onderdeel het a% bijna overschrijdt. Er blijkt niet hoe dit zich verhoudt tot de afgesproken ratio's voor de verschillende onderdelen. Als gevolg van het vorenstaande kan de gebruiker van de jaarrekening in onvoldoende mate een goede inschatting van de (liquiditeits)risico's maken.

IFRS 7.39 ziet op de verplichting om een looptijdanalyse te presenteren voor de financiële verplichtingen op basis van niet-gedisconteerde contractuele bedragen, waaronder financiële verplichtingen uit hoofde van toekomstige rentebetalingen. Een onderneming heeft in de looptijdanalyse van de financiële verplichtingen de verplichtingen uit hoofde van in de toekomst verschuldigde rente niet opgenomen, waardoor de gebruiker van de jaarrekening onvoldoende beeld krijgt van de toekomstige uitgaande kasstromen van de onderneming.

- *Uitgegeven schuldinstrument en daarmee samenhangende belegging worden ten onrechte van de balans gehaald*

Een onderneming was van mening dat zij in het verleden een uitgegeven schuldinstrument en een daarmee samenhangende belegging ten onrechte op de balans had opgenomen. Bij nadere beschouwing constateerde het management dat, gebaseerd op het Conceptual Framework, feitelijk sprake is van een 'pass through' overeenkomst. Het ging om twee afzonderlijke contracten waarvan de ontvangsten en betalingen samenvallen. Dit was niet formeel geregeld. Daardoor wordt niet voldaan aan de voorwaarde om de belegging van de balans te halen zoals vastgelegd in IAS 39.19 en de voorwaarden uit IAS 39.30 om de verplichting van de balans te halen.

- *Bevoorschotting uit factorovereenkomst wordt ten onrechte als kasmiddelen en kasequivalenten aangemerkt*

IAS 7.8 geeft aan dat een rekening-courantverhouding met de bank een onderdeel van het middelenbegrip is indien deze rekening-courantverhouding een integraal onderdeel van het kasmanagement vormt. Ingeval niet aan deze voorwaarde wordt voldaan wordt de wijziging in de rekening-courantverhouding als een financieringsactiviteit beschouwd.

Een onderneming merkt de bevoorschotting uit een factorovereenkomst als kasmiddelen aan. Dit is niet in overeenstemming met IAS 7.8, omdat de bevoorschotting door de bank pas opeisbaar is zodra de debiteur heeft betaald en de onderneming uit deze overeenkomst nooit, zoals bij een rekening-courantverhouding wel het geval kan zijn, een vordering op bank kan hebben.

- *Bedrag betaald voor de aankoop van het minderheidsbelang in een dochtermaatschappij ten onrechte als kasstroom uit investeringsactiviteit aangemerkt*

IAS 7.42B vereist dat kasstromen als gevolg van wijzigingen in het belang in een dochtermaatschappij als een transactie tussen aandeelhouders moet worden beschouwd, indien de zeggenschap over de dochtermaatschappij behouden blijft. De hiermee samenhangende kasstroom dient als kasstroom uit financieringsactiviteit te worden getoond.

Een onderneming verwerft het minderheidsbelang in een van de door haar gehouden dochtermaatschappijen. De betaalde koopsom is in het kasstroomoverzicht als een kasstroom uit investeringsactiviteit aangemerkt, in plaats van als kasstroom uit financieringsactiviteit.

3 Overige aandachtspunten bij het opstellen van de financiële verslaggeving 2012

Op 27 september heeft de AFM de 'Aandachtspunten financiële verslaggeving 2012'⁷ gepubliceerd. In deze rapportage zijn, op basis van de voorlopige bevindingen uit het toezicht, de verbeterpunten voor de financiële verslaggeving gerapporteerd. In het voorgaande hoofdstuk van het activiteitenverslag is specifiek ingegaan op aanbevelingen en mededelingen. In dit hoofdstuk worden een aantal aanvullende aandachtspunten behandeld die ook van belang zijn bij het opstellen van de financiële verslaggeving 2012.

- *Crisisheffing maakt onderdeel uit van de bestuurdersbeloningen*

Als gevolg van de op 18 juli 2012 in werking getreden 'Wet uitwerking fiscale maatregelen Begrotingsakkoord 2013' zijn werkgevers in 2013 een eenmalige crisisheffing verschuldigd. Deze heffing bedraagt 16% over het loon uit tegenwoordige dienstbetrekking dat in 2012 aan een medewerker is betaald, voor zover dat loon hoger was dan € 150.000. Naar aanleiding van de crisisheffing heeft de Raad voor de Jaarverslaggeving (RJ) op 7 januari 2013 RJ-Uiting 2013-1 uitgebracht. Voor ondernemingen die hun geconsolideerde jaarrekening op basis van IFRS opstellen is alleen het onderdeel 'Wijziging Richtlijn 271.6 Personeelsbeloningen – Bezoldigingen van bestuurders en commissarissen' van belang. Dit onderdeel gaat over de vraag of de crisisheffing onderdeel uitmaakt van de bestuurdersbeloningen.

Volgens de RJ dient het bedrag van de crisisheffing dat in het boekjaar ten laste van de rechtspersoon is gekomen en betrekking heeft op de bezoldiging van huidige en voormalige bestuurders en commissarissen, afzonderlijk te worden vermeld voor de gezamenlijke bestuurders en de gezamenlijke commissarissen als de vermelding krachtens artikel 2:383 lid 1 en 383c BW dient plaats te vinden.

De RJ geeft aan dat in enkele commentaren is betoogd dat de crisisheffing tot de bezoldiging zelf gerekend moet worden, maar dat hiertoe naar de mening van de RJ geen verplichting bestaat. Er zijn volgens de RJ namelijk ook argumenten om dat niet te doen. Alles afwegende is de RJ tot de conclusie gekomen dat rechtspersonen zelf de afweging moeten maken om de crisisheffing al dan niet tot de bezoldiging te rekenen.

Rekening houdend met de verschillende zienswijzen en het eenmalige karakter van de crisisheffing, is de RJ van mening dat ondernemingen in de toelichting wel moeten aangeven of deze heffing al dan niet tot de bezoldiging is gerekend. Verder geeft de RJ aan dat ingeval de crisisheffing niet tot de beloning wordt gerekend, wel het bedrag dat in 2012 ten laste van de onderneming is gekomen afzonderlijk dient te worden vermeld voor zover dat bedrag betrekking heeft op het loon van bestuurders en commissarissen.

⁷ <http://www.afm.nl/~media/files/fin-verslag/2012/aandachtspunten.ashx>

De AFM erkent dat er verschillende zienswijzen bestaan over het antwoord op de vraag of de crisisheffing tot de personeelsbeloningen moet worden gerekend. Voor beursgenoteerde ondernemingen dient deze vraag echter op basis van de voorschriften uit IAS 19 te worden beantwoord.

In haar commentaarbrief aan de RJ van 25 november 2012^[1], geeft de AFM dan ook aan dat de crisisheffing onder IAS 19 naar haar mening tot de personeelsbeloningen moet worden gerekend, omdat het een betaling betreft die samenhangt met de door haar ontvangen arbeidsprestaties. Beursgenoteerde ondernemingen moeten daarom naar de mening van de AFM de crisisheffing in de jaarrekening 2012 tot de personeelsbeloningen rekenen. De crisisheffing dient dan als onderdeel van de korte termijn beloning te worden gerapporteerd in het overzicht van de aan sleutelfunctionarissen betaalde beloningen zoals bedoeld in IAS 24.17 en dient te worden opgenomen in het overzicht met de bestuurdersbeloningen zoals bedoeld in artikel 2:383c BW.

De AFM heeft aangegeven dat het sterk de voorkeur verdient de crisisheffing ook in de nationale standaarden tot de beloning van de bestuurder te rekenen vanuit de achtergrond dat dit een werkgeverslast betreft die wordt opgelegd indien een werknemer in 2012 diensten heeft verricht voor de werkgever en daarvoor wordt beloond met meer dan € 150.000. Dit sluit naar de mening van de AFM ook nationaal beter aan bij de definitie van 'personeelsbeloningen'^[2]. De omstandigheid dat de crisisheffing op geen enkele wijze ten goede komt aan de werknemer en de publieke beeldvorming over de omvang van de bezoldiging kan beïnvloeden doet daar volgens de AFM niet aan af.

- *Disconteringsvoet IAS 19*

IAS 19.78 schrijft voor dat de pensioenverplichtingen contant gemaakt worden tegen een disconteringsvoet die ontleend is aan de rentevoet voor hoogwaardige bedrijfsobligaties aan het eind van de verslagperiode. In landen waarin een zeer liquide markt voor bedrijfsobligaties ontbreekt, zal de disconteringsvoet worden bepaald op basis van staatsobligaties. In IAS 19.79 wordt uitgelegd dat de disconteringsvoet de tijdswaarde van geld definieert, maar niet de actuariële risico's en beleggingsrisico's.

Als gevolg van de schuldencrisis en de verslechterende economische omstandigheden zijn de rentes op staats- en bedrijfsobligaties significant gewijzigd. Ook hebben de credit rating agencies hun oordeel over de kredietwaardigheid van een aantal ondernemingen en overheden neerwaarts bijgesteld. Naar aanleiding van deze ontwikkelingen vraagt een aantal Europese ondernemingen zich af in hoeverre zij de disconteringsvoet voor de pensioenverplichting op andere wijze zou moeten bepalen. Op 12 november 2012 heeft ESMA in haar publicatie 'European common enforcement priorities for 2012 financial statements'⁸ aandacht besteed aan deze problematiek.

^[1] <http://www.rjnet.nl/PageFiles/928/Commentaar%201168%20-%20AFM%20op%20Uiting%202012-5.pdf>

^[2] IAS 19.7 Personeelsbeloningen zijn alle betalingen die worden gedaan in ruil voor de diensten die zijn verleend door werknemers.

⁸ <http://www.esma.europa.eu/system/files/2012-725.pdf>

In lijn met voormelde ESMA-publicatie wijst de AFM erop dat:

- Zij van mening is dat ondernemingen de wijze waarop zij de disconteringsvoet bepalen niet moeten wijzigen, tenzij de IFRS Interpretation Committee (IFRS IC) vóór de datum van de publicatie van de jaarrekening 2012 een nadere uitleg geeft van het begrip hoogwaardige bedrijfsobligaties, die aanleiding geeft tot een wijziging. Vooralsnog is de AFM, evenals haar Europese collega's, de mening toegedaan dat ondernemingen in de Eurozone bij de bepaling van de disconteringsvoet uitsluitend gebruik kunnen maken van AAA en AA-bedrijfsobligaties. Deze ratings worden geacht (nagenoeg) geen default risk te hebben in tegenstelling tot de lagere ratings.
- Ondernemingen transparant dienen te zijn over de wijze waarop zij de disconteringsvoet voor pensioenverplichtingen hebben bepaald, met inbegrip van de significante inschattingen die daarbij zijn gemaakt en de referentie naar markten voor hoogwaardige bedrijfsobligaties waar de onderneming toegang toe heeft.

- *Foutherstel naar aanleiding van een mededeling*

IAS 8.42 vereist dat materiële fouten uit een voorgaande periode retrospectief worden gecorrigeerd in de eerstvolgende jaarrekening door aanpassing van de vergelijkende cijfers, tenzij dat praktisch onmogelijk is. Verder vereist IAS 8.49 dat de onderneming een aantal gegevens vermeldt, zoals de aard van de materiële fout uit een voorgaande periode. Per regel moet het bedrag van de correctie zijn vermeld en het bedrag van de correctie aan het begin van de eerste periode waarvan cijfers in de jaarrekening zijn opgenomen. Indien het praktisch onmogelijk is om een fout retrospectief te herstellen, dient te worden uitgelegd waarom dat het geval is.

Het valt de AFM op dat deze bepaling betreffende fouterstel niet altijd wordt nageleefd nadat zij aan een onderneming over een voorliggend jaar een mededeling, al dan niet voorzien van een aanbeveling, heeft gedaan. Naar het oordeel van de AFM betekent het opvolgen van de mededeling dat de bepalingen over fouterstel in IAS 8 moeten worden toegepast.

In dit activiteitenverslag wijst de AFM ondernemingen nogmaals op het bestaan van de voorschriften voor fouterstel, die uiteraard ook van toepassing zijn als een onderneming zelf een fout in een uitgebrachte jaarrekening ontdekt. Vanaf het kalenderjaar 2013 zal de AFM de betreffende tekst in de mededeling verder aanscherpen.

- *Handreiking IAS 19R van de RJ*

In januari 2012 heeft de RJ 'Handreiking IAS 19R' (hierna: Handreiking) uitgebracht, welke binnenkort van een update zal worden voorzien. Volgens de inleiding is de Handreiking bedoeld om een steun te zijn bij het toepassen van IAS 19R in de Nederlandse pensioensituatie, in het bijzonder bij de classificatie van pensioenregelingen en waardering van pensioenverplichtingen.

De RJ heeft besloten deze Handreiking uit te brengen, hoewel IAS 19R geen RJ-richtlijn, maar een IFRS-standaard is. Aanleiding hiervoor is dat Richtlijn 271.101 de toepassing van IAS 19R toestaat en ook vanwege de specifiek Nederlandse pensioensituatie.

De AFM steunt elk initiatief om de kwaliteit van de financiële verslaggeving te verbeteren. Deze Handreiking kan daar zeker toe bijdragen omdat zij naar verwachting bijdraagt aan een juiste toepassing van de standaard en tot een grotere vergelijkbaarheid. Anderzijds wijst de AFM erop dat, zoals de RJ aangeeft, de Handreiking geen interpretatie van IFRS is en ook geen Richtlijn met stellige uitspraken of aanbevelingen. Daarom is het van belang dat als beursgenoteerde ondernemingen bij het opstellen van hun financiële verslaggeving gebruik maken van deze Handreiking, zij zich ervan vergewissen dat het gebruik van de Handreiking in hun specifieke situatie in overeenstemming is met de bepalingen van IAS 19R. Ingeval een onderneming daarover twijfelt, kan er altijd informeel contact met de AFM worden gezocht.

4 Wijzigingen in Wet toezicht financiële verslaggeving met ingang van 1 januari 2013

Recentelijk heeft de Eerste Kamer de Wet op het accountantsberoep (WA) aangenomen. In artikel 66 van de WA zijn met ingang van 1 januari 2013 een aantal bepalingen in de Wet toezicht financiële verslaggeving (Wtfv) gewijzigd. Door deze wijzigingen is de Chinese muur vervallen tussen de afdeling die belast is met het toezicht op de financiële verslaggeving en de overige toezichtsafdelingen binnen de AFM. Door de opheffing van deze Chinese muur kan de verslaggevingsexpertise veel eenvoudiger en beter ten behoeve van andere toezichtstaken worden ingezet en de samenwerking met andere afdeling worden geïntensiveerd.

De tot ultimo 2012 geldende voorwaarde dat de AFM pas om een nadere toelichting kon verzoeken indien zij op basis van openbare feiten en omstandigheden twijfel had over de juiste toepassing van deze voorschriften, is eveneens komen te vervallen. Dit heeft tot gevolg dat de AFM in het kader van een thematisch onderzoek ondernemingen nu wel kan benaderen om gegevens te verstrekken.

De AFM verwacht dat de effectiviteit en efficiency van het door haar uitgeoefende toezicht op vele terreinen zal verbeteren.

5 Overige activiteiten

Dit gedeelte van het activiteitenverslag geeft een overzicht van de overige activiteiten van de AFM op het gebied van het toezicht op de financiële verslaggeving. Achtereenvolgens wordt ingegaan op: de internationale activiteiten, de Commissie financiële verslaggeving en accountancy, de rol van de AFM bij de RJ en het concept van materieel belang in de jaarrekening.

5.1 Internationale activiteiten

Ook in 2012 is de AFM internationaal actief geweest op het gebied van financiële verslaggeving. De meeste activiteiten worden verricht binnen de European Securities and Markets Authority (ESMA) en in het bijzonder die van de Corporate Reporting Standing Committee. Door binnen ESMA actief te zijn, heeft de AFM invloed op de verslaggevingsvoorschriften die door de IASB worden opgesteld. Voor de AFM is het belangrijk dat deze verslaggevingsvoorschriften leiden tot voor de belegger relevante informatie en dat deze voorschriften in het toezicht kunnen worden gehandhaafd. De AFM is voorzitter van de projectgroep die de commentaarbrieven van ESMA schrijft naar aanleiding van voorstellen van de IASB.

De AFM heeft aan alle acht door ESMA georganiseerde European Enforcers Coordination Sessions (EECS) deelgenomen. In deze bijeenkomsten bespreken Europese toezichthouders op de financiële verslaggeving geanonimiseerde toezichtsbeslissingen die door een van hen zijn genomen, waaronder een twaalfstal beslissingen van de AFM. Daarnaast heeft de AFM een vijftal complexe casussen voorgelegd alvorens een toezichtsbeslissing te nemen. Vier van deze casussen hadden betrekking op de verwerking, waardering en/of toelichting over financiële instrumenten. Doel van EECS is een consistente toepassing van IFRS in Europa te bevorderen en te waarborgen en de kwaliteit van de financiële verslaggeving te verbeteren.

Op het gebied van het toezicht op de financiële verslaggeving neemt de coördinatie in de Economische Europese Ruimte (EER) toe. ESMA heeft in dit verband op 12 november 2012 voor het eerst de gemeenschappelijke prioriteiten⁹ gepubliceerd die bij het toezicht in 2013 door de nationale toezichthouders in de EER in acht zullen worden genomen. Deze prioriteiten betreffen financiële activa, bijzondere waardeverminderingen van niet financiële activa, verplichtingen uit toegezegde pensioenregelingen en voorzieningen. Deze onderwerpen zijn van belang in het licht van de huidige economische omstandigheden.

⁹ <http://www.esma.europa.eu/system/files/2012-725.pdf>

5.2 Commissie financiële verslaggeving en accountancy

Met ingang van 25 oktober 2012 is de naam van de Commissie financiële verslaggeving gewijzigd in Commissie financiële verslaggeving en accountancy. De naamswijzing hangt samen met de uitbreiding van het aandachtsgebied van de commissie. Het vakgebied accountancy is toegevoegd, omdat zowel het toezicht op financiële verslaggeving als het toezicht op accountantsorganisaties beide gericht zijn op de verbetering van de kwaliteit van de financiële verslaggeving en vele ontwikkelingen beide terreinen raken.

De naamswijziging van de commissie valt samen met de toetreding van vijf nieuwe leden, omdat zeven leden moesten terugtreden als gevolg van het bereiken van de maximale zittingstermijn. Samen met drie zittende leden bestaat de commissie op dit moment uit acht leden.

De commissie levert een bijdrage aan de bredere oordeelsvorming van de AFM over het toezicht op financiële verslaggeving en accountantsorganisaties, waarbij het veelal beleidsmatige aspecten betreft. De AFM hecht aan een goede dialoog over belangrijke discussies binnen de vakgebieden waarin ze actief is. Juist ook de specifieke expertise bij deskundigen op het terrein van financiële verslaggeving en accountancy wordt als zeer waardevol gezien om als toezichthouder zo goed mogelijk te kunnen opereren.

5.3 De AFM en de Raad voor de Jaarverslaggeving

De AFM fungeert al jaren als waarnemer bij de vergaderingen van de Raad voor de Jaarverslaggeving (RJ). Als waarnemer krijgt de AFM de gelegenheid om tijdens de vergaderingen van de RJ haar visie en standpunten uiteen te zetten. Tot voor kort beperkte de AFM haar inbreng tot de onderwerpen die van belang zijn voor de financiële verslaggeving van beursgenoteerde ondernemingen. Dit betreft in het bijzonder de enkelvoudige jaarrekening, het jaarverslag en de bepalingen uit Titel 9 Boek 2 BW die ook van toepassing zijn op vennootschappen die hun (geconsolideerde) jaarrekening op basis van IFRS opmaken. Ook richt de AFM zich op de commentaarbrieven die de RJ aan de IASB en EFRAG schrijft. Evenals binnen ESMA heeft de AFM bij de RJ aandacht voor de belangen van de belegger en de handhaafbaarheid van de verslaggevingsvoorschriften.

Mede naar aanleiding van de discussie over de wenselijkheid van de toepassing van kostprijs-hedge-accounting, heeft de AFM besloten om als waarnemer van de RJ-vergadering meer haar visie en standpunten te delen met de RJ ter zake van bepalingen in de Richtlijnen van de RJ die afwijken van de bepalingen in IFRS. De RJ geeft in zijn Richtlijnen over het algemeen meer keuzevrijheid dan de IFRS. Naar de mening van de AFM zou de kwaliteit van financiële verslaggeving in Nederland verder toenemen indien deze keuzevrijheid meer zou worden beperkt. Daarbij realiseert de AFM zich dat de Richtlijnen van de RJ een nadere invulling zijn van de wettelijke bepalingen zoals vastgelegd in Titel 9 Boek 2 BW en dat deze wettelijke bepalingen ook veel keuzevrijheid geven..

In 2012 hebben de RJ en de AFM afgesproken om bij meer onderwerpen gezamenlijk op te treden. Zo krijgt de RJ de gelegenheid om voorstellen te doen voor de themaonderzoeken van

de AFM. Ook bestaat het voornemen om gezamenlijk een voorstel aan de minister te doen om, gebaseerd op RJ 400, te komen tot nadere voorschriften voor het jaarverslag, zoals bedoeld in artikel 2:392 lid 5 BW. Daarnaast wordt op dit moment gesproken over de wenselijkheid van de toepassing van kostprijs-hedge-accounting en de voorwaarden die daarbij gelden.

De AFM is het eens met de stelling van de RJ dat kostprijs naast actuele waarde een waarderingsgrondslag is die in Titel 9 Boek 2 BW¹⁰ in beginsel wordt toegestaan. Bij de toepassing hiervan moet steeds worden voldaan aan het in artikel 2:362 lid 1 BW bedoelde inzichtvereiste. Dit inzichtvereiste is zo belangrijk omdat een onderneming op basis van artikel 2:362 lid 4 BW kan worden gedwongen om af te wijken van de in Titel 9 Boek 2 BW opgenomen bijzondere bepalingen, zoals over de toegestane waarderingsgrondslagen, indien het inzicht dit vereist.

Gegeven de aard en complexiteit van sommige derivaten, posities en hedgerelaties en de soms lage kostprijs en mogelijk grote waardemutaties, roept de AFM ondernemingen en hun accountants op om altijd na te gaan of het waarderen van derivaten tegen kostprijs en het toepassen van kostprijs-hedge-accounting leidt tot een jaarrekening die een zodanig inzicht geeft dat de gebruiker zich een verantwoord oordeel kan vormen over het vermogen en het resultaat en voor zover de aard van de jaarrekening dat toestaat over de solvabiliteit en liquiditeit van de rechtspersoon¹¹.

De AFM roept verder de wetgever op te overwegen of de waardering van derivaten op reële waarde niet verplicht moet worden gesteld, dan wel dat aan de toelichting en criteria voor toepassing van hedge accounting niet veel dwingender eisen worden gesteld ten einde de informatieverstrekking over derivaten te verbeteren.

5.4 Materieel belang in de jaarrekening

Al enkele jaren streeft de AFM naar meer duidelijkheid over de toepassing van het concept materieel belang in de jaarrekening. Materieel belang is het criterium om te vast te stellen of informatie in de jaarrekening moet worden opgenomen en dus tevens of aan een bepaald voorschrift uit IFRS moet worden voldaan. Informatie is van materieel belang ingeval kennis hiervan bij de belegger invloed kan hebben op zijn besluitvorming. Indien informatie kwantitatief én kwalitatief niet van materieel belang is, hoeft deze niet te worden opgenomen.

¹⁰ In art. 2:389 lid 1 tot en met 3 wordt voor deelnemingen waarop de onderneming invloed van betekenis heeft de nettovermogenswaarde op basis van de vermogensmutatiemethode voorgeschreven. Het is overigens de vraag of dit een waarderingsgrondslag is dan wel een zogenaamde 'een lijn' consolidatie.

¹¹ In dit verband wijst de AFM onder meer op bestaande en reeds toegepaste alternatieve voorgeschreven waarderingsmethodieken, zoals het voorschrift van de RJ om beursgenoteerde aandelen te waarderen tegen de marktprijs (RJ 226.204).

In dit kader heeft de AFM op 30 januari 2012 een rondetafelbijeenkomst¹² georganiseerd, en op 26 juni 2012 een presentatie gehouden tijdens de Nationale Verslaggevingsdag¹³. Ook heeft zij een onderdeel van haar website¹⁴ hiervoor ingericht. Naar aanleiding van de presentatie op de Nationale Verslaggevingsdag heeft de AFM op 16 oktober 2012 in het Overleg Platform Vaktechniek van de Nederlandse Beroepsvereniging voor Accountants (NBA) een discussie gevoerd over het concept materieel belang in de jaarrekening. Dergelijke discussies zijn nuttig in het kader van het streven van de AFM om de kwaliteit van de financiële verslaggeving te verbeteren.

Ook internationaal is er veel aandacht voor dit concept. Zo heeft ESMA hierover in november 2011 een consultatiedocument uitgebracht en op 1 oktober 2012 een rondetafelbijeenkomst georganiseerd. De relevante documentatie bevindt zich op de website van ESMA¹⁵. Op korte termijn zal ESMA de belangrijkste bevindingen uit de rondetafelbijeenkomst en de voorgenomen acties publiceren.

5.5 Toezicht op failliete ondernemingen

In de wetgevingsbrief 2012 heeft de AFM aangegeven dat de huidige wetgeving belemmeringen bevat in de transparantie naar beleggers. In de Faillissementswet ontbreekt voor de curator een wettelijke verplichting om mee te werken aan een verzoek van de AFM. De AFM acht de medewerking van de curator van belang, omdat niet kan worden uitgesloten dat de financiële verslaggeving voorafgaand aan het faillissement fouten bevat, waardoor beleggers op het verkeerde been zijn gezet. De onderneming zal immers vaak moeite hebben haar rug recht te houden en vaak bezwijken voor de druk om de economische positie (te) zonnig voor te stellen.

De minister heeft inmiddels aangegeven *de verplichting voor de curator om mee te werken aan een verzoek van de AFM nu niet opportuun te achten*. De motivatie hiervoor is dat *de kosten van het meewerken aan een informatieverzoek ten laste van de boedel zullen komen*. De AFM heeft besloten haar beleid in die zin aan te passen dat zij zeer terughoudend zal zijn bij het voortzetten van het toezicht op de financiële verslaggeving zodra een onderneming in staat van faillissement verkeert. Dit laat onverlet dat een onderneming die in financieel zwaar weer terechtkomt juist wel op de risicoradar van de AFM zal verschijnen.

¹² <http://www.afm.nl/nl/nieuws/2012/jan/jaarrekening.aspx>

¹³ <http://www.afm.nl/~media/Files/fin-verslag/2012/presentatie-nationale-verslaggevingsdag-materialiteit.ashx>

¹⁴ <http://www.afm.nl/nl/professionals/afm-voor/effectenuitgevende-ondernemingen/financiële-verslaggeving/materieel-belang.aspx>

¹⁵ <http://www.esma.europa.eu/hearing/Roundtable-materiality-financial-reporting>

5.6 Responstermijnen voor verzoek om nadere toelichting

In het activiteitenverslag 2011¹⁶ heeft de AFM gerapporteerd dat zij, na de verlenging van de herzieningstermijn bij de OK, de standaard responstermijn voor verzoeken om een nadere toelichting heeft verdubbeld van tien tot twintig werkdagen. Aangezien de termijn om de naleving van een aanbeveling door een onderneming met een statutaire zetel buiten de EER nog niet is verlengd, hanteert de AFM voor deze ondernemingen nog steeds een standaard responstermijn van tien dagen. Zodra deze herzieningstermijn ook is verlengd naar negen maanden, zal de AFM de standaard responstermijn naar twintig dagen brengen.

¹⁶ <http://www.afm.nl/~media/Files/fin-verslag/activiteitenverslag-fv-2011.ashx>

6 Bevindingen toezicht op het algemeen verkrijgbaar stellen en deponeren van (half)jaarlijkse financiële verslaggeving en tussentijdse verklaringen

Vier ondernemingen met aan de beurs genoteerde schuldtitels hebben hun jaarlijkse financiële verslaggeving 2011 en/of de halfjaarlijkse financiële verslaggeving 2012 nog niet algemeen verkrijgbaar gesteld en/of bij de AFM gedeponerd. De overige ondernemingen hebben volledig voldaan aan de verplichting tot het algemeen verkrijgbaar stellen en gelijktijdig bij de AFM deponeren van de financiële verslaggeving. Ondernemingen die aandelen aan de beurs hebben genoteerd, moeten naast de jaarlijkse en halfjaarlijkse financiële verslaggeving ook tweemaal per jaar een tussentijdse verklaring algemeen verkrijgbaar stellen en gelijktijdig bij de AFM deponeren.

Evenals vorig jaar heeft de AFM een groot aantal ondernemingen, waarvan een aantal meerdere keren, moeten herinneren aan de verplichting tot het algemeen verkrijgbaar stellen en gelijktijdig bij de AFM deponeren van de financiële verslaggeving. In totaal heeft de AFM 135 herinneringsbrieven verstuurd. Vier ondernemingen hebben een aanwijzing gekregen.

De AFM spreekt de hoop uit dat in 2013 veel meer ondernemingen zonder herinneringsbrief en/of aanwijzing aan deze verplichting voldoen. Hiertoe ontvangen ondernemingen aan het begin van het jaar een overzicht met de data waarop het algemeen verkrijgbaar stellen en deponeren uiterlijk moet geschieden. Mocht geen verbetering optreden dan zal de AFM niet schromen om zwaardere maatregelen te treffen.

Tot slot kan worden vermeld dat circa 85% van de aandelenfondsen en 70% van de obligatiefondsen bij het deponeren van de financiële verslaggeving gebruik maken van het AFM Loket. De overige ondernemingen sturen de financiële verslaggeving hardcopy naar de AFM.

Bijlage A: Overzichten van toezichtsactiviteiten financiële verslaggeving¹⁷

	Totaal	AEX	AMX	AScX	Lokaal ¹⁸	Buitenland ¹⁹
Ondernemingen onder toezicht²⁰	262²¹	21	22	21	112	86
Overloop 2011	9	0	1	1	1	6
Gestarte Desktop analyses:	86	12	13	8	46	7
<i>Follow-up</i>	38	4	5	2	24	3
<i>Risicoanalyse en rotatie</i>	47	8	8	6	21	4
<i>Signaal</i>	1				1	
Afgeronde desktop analyses²²:	83	12	10	8	43	10
<i>Jaarrekeningen 2010</i>	9	0	1	1	1	6
<i>Jaarrekeningen 2011</i>	74	12	9	7	42	4
Overloop 2012	12	0	4	1	4	3
Toezichtactiviteiten:						
Verzoek(en) om nadere toelichting	30	4	4	6	12	4
Twijfel weggenomen	12	2	3	2	3	2
Mededelingen	15	1	1	4	7	2
Aanbevelingen	3	1			2	

¹⁷ Aantallen genoemd in dit overzicht kunnen afwijken van de aantallen die worden genoemd in het jaarverslag van de AFM. In dit overzicht worden mededelingen al meegenomen als ze aan het eind van het jaar bekend zijn, terwijl in het jaarverslag van de AFM uitsluitend de mededelingen worden meegenomen die in het kalenderjaar zijn verzonden.

¹⁸ Dit betreft Nederlandse ondernemingen en ondernemingen uit derden landen met aandelen (niet opgenomen in een index) en/of obligaties met notering in Nederland.

¹⁹ Dit betreft Nederlandse ondernemingen met alleen notering(en) van aandelen en/of obligaties in het buitenland.

²⁰ Populatie van Nederlandse ondernemingen en ondernemingen uit derden landen per maart 2011, voor zover deze toen bij de AFM bekend waren.

²¹ Van 25 obligatiefondsen die hun lidstaat van herkomst kunnen kiezen is niet duidelijk of zij al dan niet onder toezicht van de AFM vallen.

²² De overloop 2010, de follow-up onderzoeken en de onderzoeken naar aanleiding van een signaal zijn in 2011 afgerond.

Hoofdonderwerpen Mededelingen en Aanbevelingen per IFRS standaard²³

	Verkorte omschrijving	Totaal	AEX	AMX	AScX	Lokaal	Buiten land
IFRS 2	Op aandelen gebaseerde betalingen	1					1
IFRS 3	Bedrijfscombinaties	3				1	2
IFRS 7	Financiële instrumenten: informatieverstopping	5	1	1	1		2
IFRS 8	Operationele segmenten	1	1				
IAS 1	Presentatie	3				1	2
IAS 2	Voorraden	1				1	
IAS 7	Kasstroomoverzicht	4				2	2
IAS 8	Grondslagen	1					1
IAS 12	Winstbelastingen	1				1	
IAS 19	Personeelsbeloning	1			1		
IAS 24	Informatieverstopping over verbonden partijen	2		1		1	
IAS 28	Geassocieerde deelnemingen	1				1	
IAS 32/39	Financiële instrumenten	3				3	
IAS 36	Bijzondere waardevermindering	6	1	1	2	2	
IAS 37	Voorzieningen	1				1	
	Reg.No. 1606/2002	1				1	
Totaal		35	3	3	4	15	10

Onderwerpen BW 2 Titel 9 in Mededelingen en Aanbevelingen

Bepalingen in BW 2 Titel 9	Totaal	AEX	AMX	AScX	Lokaal	Buiten land
	6	1			4	1

²³ Indien een standaard meer dan eenmaal in een mededeling of aanbeveling is opgenomen (bijvoorbeeld over verschillende aspecten) dan wordt de standaard in dit overzicht slechts eenmaal geteld. Indien naar meerdere standaarden is verwezen in een mededeling/aanbeveling is elke standaard eenmaal opgenomen. 'Informeel' mededelingen zijn in dit overzicht niet meegenomen.

Autoriteit Financiële Markten

T 020 797 3721 | F 020 797 3800

Postbus 11723 | 1001 GS AMSTERDAM

www.afm.nl

De tekst in deze brochure is met zorg samengesteld en is informatief van aard. U kunt er geen rechten aan ontleen. Door besluiten op nationaal en internationaal niveau is het mogelijk dat de tekst niet langer actueel is wanneer u deze leest. De Autoriteit Financiële Markten (AFM) is niet aansprakelijk voor de eventuele gevolgen – zoals bijvoorbeeld geleden verlies of gederfde winst – ontstaan door acties ondernomen naar aanleiding van deze brochure.

Amsterdam, januari 2013